

Parlem-ne - Julian Barnes

Els psicòlegs anomenen «empatia» la capacitat de ficar-se a la pell d'una altra persona, de comprendre les seves emocions i sentiments. L'empatia és tan important per a un escriptor com la simpatia per a un venedor. El que sovint s'interpreta com a multiplicació dels «jos» de l'autor de vegades no és més que la seva identificació amb múltiples personatges que no són ben bé ell però que d'alguna manera sí que ho són («Bovary, c'est moi»).

Una de les manifestacions literàries d'aquesta facilitat d'identificació consisteix a mostrar els personatges des de dins, especialment fent-los parlar en primera persona, com és el cas de *Parlem-ne*, de Julian Barnes (Leicester, 1946). En efecte, en aquesta «novel·la», des de la primera línia fins a l'última els personatges es dirigeixen directament al lector per explicar-li el seu punt de vista sobre els fets, que naturalment difereix entre els diferents interessats, sense que en cap moment aparegui un narrador distant, objectiu o pretensions que separi la veritat de la mentida, ni tan sols la informació de l'opinió. Els discursos dels diferents personatges posseeixen així el mateix valor de veritat, i quan dos d'ells es refereixen, per exemple, a la mateixa intervenció oral amb termes tan dispersos com «grunyits» o «brillant oratòria», és el lector qui ha de triar amb quina versió, o amb quina proporció de les diferents versions, es queda. Ens trobem, doncs, davant la relativització absoluta que Ramón de Campoamor va descriure en uns versos cèlebres:

Nada es verdad ni es mentira,
todo es según el color
del cristal con que se mira.

Aquesta actitud, que la filosofia anomena perspectivisme, i la narratologia, focalització múltiple, té com a conseqüència a *Parlem-ne* que només el «jo» sigui sòlid i positiu, mentre que «els altres» tendeixen a actuar de manera ridícula i infantil. Quan parla cada personatge, entenem perfectament les seves motivacions, i els seus actes es mostren com una cadena lògica i coherent, mentre que la majoria de la gent que l'envolta resulta estúpida o com a mínim feble d'esperit. Però quan li toca el torn al següent personatge, la versió anterior s'enfonsa, el que semblava lògic és -per exemple- obsessió, i la bondat esdevé hipocresia. I així successivament. No cal dir que els malentesos i l'autoindulgència predominen en aquest joc de miralls entelats.

Parlem-ne se centra en un triangle amorós. Com tots els temes clàssics, l'enfocament de l'autor el pot convertir en un enfilall de tòpics o en una obra sensacional que sembla la primera que s'escriu sobre l'amor i el desamor, com és aquest

cas. Julian Barnes explota la complicitat que pot unir els dos membres masculins del triangle, a la manera de Borges a *La intrusa*, i desvela un ric univers on la culpa, el mèrit i la raó personal es modifiquen amb cada personatge. L'autor combina una elevada dosi d'empatia amb una capacitat d'observació i d'evocació notables, un sentit de l'humor molt britànic, una capacitat única per a les comparacions i una tècnica formal impecable, és a dir, tots els ingredients per a una novel·la excel·lent. Si un extraterrestre no sapigués què és el que els humans anomenen «amor», amb novel·les com aquesta s'hi acostaria al màxim.